

Toimi työpapereita:

Odotuksia tulevaisuuden sosiaaliturvalle. Toimi-hanke, kansalaisaineistojen yhteenveto.

Osana Perusturvan ja toimeliaisuuden hankkeen (Toimi) työtä järjestettiin erilaisia kansalaistapaamisia ja -kuulemisia. Osassa tilaisuuksia aineistoa koottiin systemaattisesti.

Kevään 2018 aikana (16.4. – 22.5.2018) hanke toteutti alueellisen kierroksen, kohteina Kuopio, Tampere, Lahti ja Jyväskylä. Tapahtumat järjestettiin yleisissä tiloissa kauppakeskuksissa arkipäivänä. Valmistelussa yhteistyökumppaneina olivat alueen sosiaalialan osaamiskeskukset Pikassos, ISO, Koske ja Verso. Tilaisuuksista informoitiin etukäteen tapahtumapalstoilla ja osaksi paikallisten sosiaalialan toimijoiden kautta.

Tilaisuuksissa olivat mukana Toimi-hankkeen puheenjohtaja, valtiosihteeri Paula Lehtomäki, projektipäällikkö Liisa Heinämäki sekä projektisuunnittelija Noora Mahlavuori. Osallistumiskutsu esitettiin myös Toimi-hankkeen seurantaryhmän puolueiden edustajille. Kuopiossa osallistui Hannakaisa Heikkinen, Lahdessa Juhana Vartiainen ja Jyväskylässä Asmo Maanselkä.

Tilaisuuksissa oli mahdollisuus käydä vapaamuotoista keskustelua odotuksista sosiaaliturvan suhteen. Osallistujia pyydettiin myös arvioimaan, millaisia odotuksia heillä oli eri teemojen suhteen, kysymällä 'Millaisia uutisia sosiaaliturvasta haluaisit kuulla 2030 –luvulla?'. Osallistujille tarjottiin kuvitteellisia uutisia, ja pyydettiin arviomaan kuinka tärkeitä tavoitteet otsikoiden takana heidän mielestään olivat:

- *"Yhä useampi viisikymppinen kouluttautuu työssä uudelleen"*
- *"Tutkimustulos maailmalla: Suomi on solidaarisuuden kärkimaa"*
- *"Ihmisten kokemus yhteiskunnasta huolenpitäjänä parantunut radikaalisti"*
- *"Asuminen enää harvoin tie köyhyysloukkuun"*

Lisäksi oli mahdollisuus jättää avovastauksena lisäkommentteja.

Tässä koosteessa on lyhyt yhteenveto alueellisen kierroksen kirjallisista vastauksista (N=184).

Helmikuun 2018 [Pikkuparlamentti-tilaisuudessa](#) *"Millaista sosiaaliturvaa tarvitsemme tulevaisuudessa?"* fasilitoituun keskusteluun liittyi mahdollisuus jättää kommentteja paperilomakkeella tai osallistua vastaamalla keskustelurungon kysymyksiin [verkkosivulla](#) viikon ajan. Tähän kyselyyn vastauksia tuli 230 kpl (88 tekstisivua). Tiivistelmä vastauksista tutkija Jenni Simosen, Ajatuspaja e2 laatimana on raportoitu Toimi-hankkeen verkkosivulla, [materiaalipankissa](#).

Seurantaryhmän sosiaali- ja terveysalan järjestöedustajien kanssa yhteistyössä järjestetyt väestöryhmäkohtaiset *Arviointipöydät* sekä Kelan kanssa yhteistyössä toteutettu kaikille avoin, etuusasioinnissa koettuja hankaluuksia kartoittanut *Byrokratiakysely* on raportoitu erikseen osana hankkeen aineistoja.

Millaisia uutisia sosiaaliturvasta haluaisit kuulla 2030 –luvulla’?

”Tasapäistämisestä kohdennettuun tarpeeseen. Yhteiskunta huolehtii omistaan ja auttaa karanneen mopon uudelleen tielle. Toistuville laiminlyönnille tehostettua terapiaa.”

Toimi-hankkeen aluekierroksen (kevät 2018) koottu yhteenvedo: Osallistujille esitettiin kuvitteellisia uutisia, ja pyydettiin arviomaan kuinka tärkeitä tavoitteet otsikoiden takana heidän mielestään olivat.

1. Kuvitteellinen otsikko: ”Yhä useampi viisikymppinen kouluttautuu työssä uudelleen – yritykset innolla mukana”

Selite: Työ on muuttunut, mutta koulutukseen ja kursseille pääsee tarvittaessa. Talous on osaamisen päivittämisen aikanakin turvattu. Nykynuoret osaavat arvostaa hyvää koulutustaan.

Arviot (N= 184)

2. Kuvitteellinen otsikko: Selvitys osoittaa: Uusi joustoturva poistanut pätkätyön loukut

Selite: Yhä useampi meistä yhdistää työuraan opiskelua, läheisen hoitamista tai yrittämistä. Monen työ on myös projektimaisissa pätkissä. Onneksi sosiaaliturva on ajan tasalla ja joustaa niin, ettei väliinpuotoamista tarvitse pelätä.

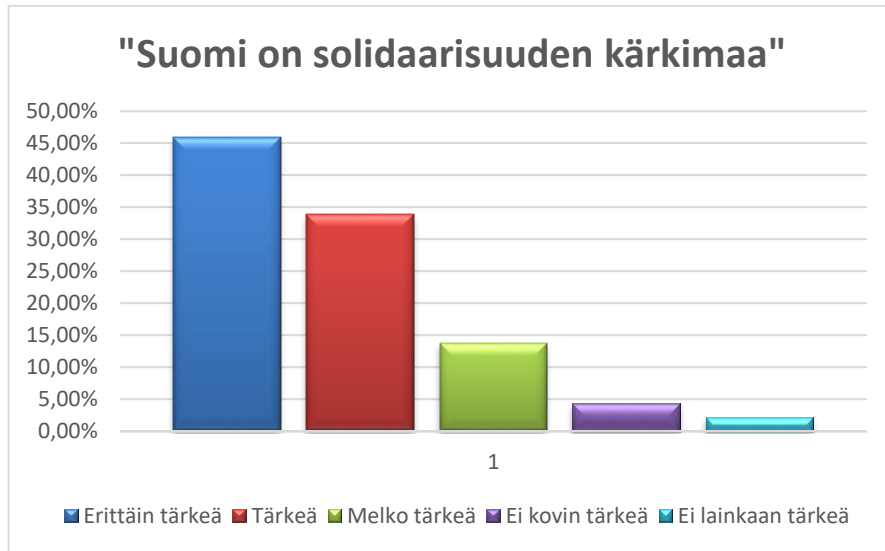
Arviot (N= 184)

3. Kuvitteellinen otsikko: Tutkimustulos maailmalta: Suomi on solidaarisuuden kärkimaa

Selite: Pidämme hyvin yhtä, ja meillä on monia tapoja toimia yhdessä. Meidän kaikkien hyvinvointi näkyy siinä, miten huonompisaiset pärjäävät.

Arviot (N= 184):

4. Kuvitteellinen uutinen: Ihmisten kokemus yhteiskunnasta huolenpitäjänä parantunut radikaalisti

Selite: Sairaus ja työttömyys huolettavat. Jokaiselle voi tulla tilanne, jossa rahat eivät riitä. On hyvä tietää, että jos ei pärjää omin voimin, niin saa apua. Jokaista kuunnellaan.

Arviot (N= 184):

5. Kuvitteellinen otsikko: Asuminen enää harvoin tie köyhyysloukkuun

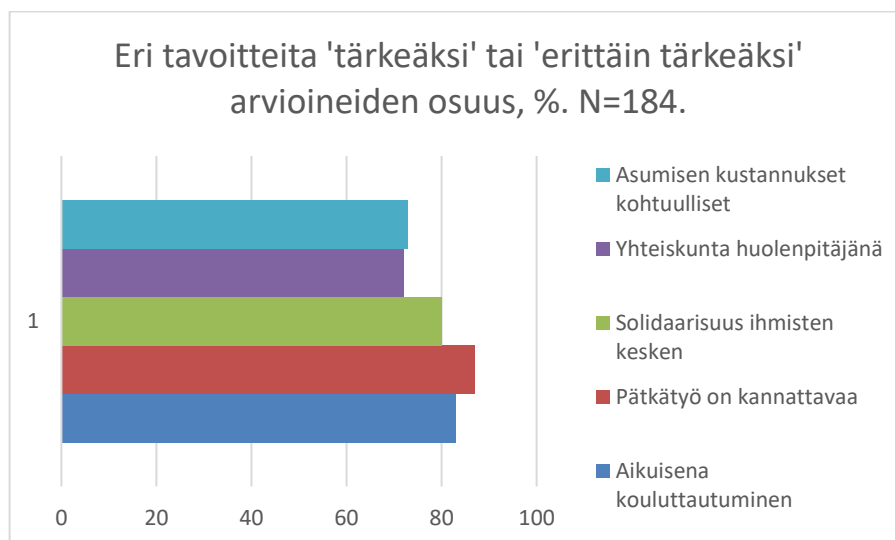
Selite: Asumisen tukemisessa on löydetty tasapaino kustannusten, tulojen ja tarpeiden välillä. Asumista on monenlaista: yksinasujille ja perheille sekä uudenaikaisille asumisyhteisöille.

Arviot (N= 184):

Yhteenveto

Kaikki teemat arvioitiin valtaosin erittäin tärkeiksi tai tärkeiksi. Eniten tärkeäksi arvioitiin pätkätyön kannattavuuden varmistaminen, eniten 'ei tärkeää' -arvioita esitettiin yhteiskunnan roolista huolenpitäjänä.

Avovastausten viestit:

Mikä nykyisessä elämäntilanteessasi on hyvää ja mikä huonoa? Mitä sinä itse voisit tehdä - entä mitä yhteiskunta voisi tehdä, jotta olisit tyytyväisempi elämääsi?

Avovastauksia saatiin 198 tekstiriviä. Teemoiteltuna viesteissä esitettiin seuraavaa (yleisimmät maininnat ensin):

Oikeudenmukaisuus

"Liian suuri sosiaaliturva ei kannusta suurinta osaa nuoria. Valmistelut kannattaa tehdä siten että lait voi muuttaa myös nopeassa tahdissa ajan hengen mukaan"

Heikompisoaisten auttaminen, sosiaaliturvan pitää turvata heikompisoaisten hyvinvointi

Eriarvoistumisen pysäyttäminen

Maksuilla ja verotuksella tasapainotettava

Omaisuuksien hyödyntäminen tukien sijaan

Tuilla passivoidaan, valtio maksaa kaiken ja *"ihmiset elää vain"*.

Nyt voi "valita" olla työtön ja pärjätä paremmin taloudellisesti kuin esim. kotona lapsiaan hoitava samalla opiskeleva vanhempi.

Tukiin vastikkeellisuutta, kaikenlainen osallistuminen huomioon. Aktiivisuuden edellytys ei välttämättä huono asia.

Mallin pitää olla KANNUSTAVA, ei vastikkeettomia porkkanoita.

Eri väestöryhmien kesken tasa-arvo: vanhusten vs. huostaanotetun lapsen opintotuki & kuukausiraha
Vanhat, lapset, vammaiset - älkää unohtako heitä!

Lapset ja lapsiperheen huolet

"Yhteiskunta tuntuu perhevastaiselta. Ei kannusta perheen perustamiseen. Vanhempia syyllistetään liikaa ja lastensuojelu vaikuttaa mielivaltaiselta."

Omia lapsia kotona hoitavat vanhemmat jäävät köyhyysloukkuun Kelan kotihoidontuella.

Yhteishuoltajuus-tilanne: lasten huomioiminen molempien vanhempien tuissa Lapsiperheköyhyyteen etsittävä ratkaisuja.

Lastensuojelussa paljon parannettavaa.

Lapsiperheille tukia lisää.

Kotihoidontuen ja pätkätoiden yhdistämistä helpotettava. Kannustinloukut pois.

Osa-aikatyö ei saisi viedä ihmistä köyhyysloukkuun.

Asuminen

"Asuminen ei saisi olla ihmisen elämäntehtävä"

Pienituloiset säästävät omistusasuntoon ja luopuvat muusta hyvinvointiin vaikuttavasta toiminnasta.

Vammaisten ja vanhusten asumispalvelut turvattava.

Erilaisia asumismuotoja ikäihmisille.

Asumistuki kunniaan myös palkkatyötä ansaitseville. Yksineläjä ei pärjää isoissa vuokrissa.

Perheasuntoja pitäisi rakentaa enemmän keskustojen lähelle. Nyt isot asunnot rikkaille ja pienet sijoittajille vuokrakohteiksi. Vuokrat rahat valuvat yksityisille yrityksille.

Asumistukijärjestelmä nostaa asumisen kustannuksia Helsingissä.

Asunnon hankinta helpommaksi.

Olisiko asumistuet yhdistettävä?

Köyhyyden takana

”Pitäkää huoli pienituloisista perheistä ja eläkeläisistä ettei tulisi syrjäytymistä”

Lääkkeiden korvaustaso heikentynyt, ajaa köyhyyteen.
 Monen lääkkeen käyttäjällä [korvaus]katto liian korkea.
 Hyvinvointivaltion peruspilari ja päävastuu tulisi olla valtiolla.
 Kolmannen sektorin varaan ei voi valtion sosiaaliturvaa rakentaa.
 Vanhusten tilanteen huomioiminen tärkeää.
 Aktiivimallin vuoksi tarvitaan sukulaisten raha-apua.

Palvelut

”Sosiaaliturvaa tarvitsevat ovat usein elämäntilanteessa, joissa muukin tukin kuin raha on merkityksellistä. Palveluita tarvitaan.”

Palvelumaksuilla voidaan kompensoida pienituloisuutta ja pieniä tukia.
 Kuntoutukseen ja uudelleen koulutukseen panostettava.
 Kotiin jääminen ei kuntouta ketään.
 Erilaiset elämäntilanteet ja ihmisten lähtökohdat pitäisi huomioida sosiaaliturvassa.
 TE-toimistoissa ei ole tarpeeksi resursseja
 Kunnan peruspalvelut (terveys, sosiaalitoimi, koulutus jne.) turvattava asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Sosiaaliturvan monimutkaisuus

”Olisi hyvä, että ihmisten lokeroinnista ja jähmeästä sosiaaliturvan hakemisesta päästäisiin luottamuksen ilmapiiriin”.

Joustavuutta tulisi lisätä, jotta ei tulisi tilanteita joissa osa-aika- ja pätkätoistä täytyy kieltäytyä toimeentulon heikkenemisen vuoksi. Työttömyysturvan sujuvuus.
 Tarvitaan nopea apu, ei odotusta.
 Yksinkertaistetaan sosiaaliturvajärjestelmää radikaalisti; 80/20 sääntö edelleen voimassa, mutta toisin päin. Nyt 20 % ihmisistä on kentällä auttamassa ja 80% läträä lomakkeita.
 Yksi "sosiaaliturvalaki" jossa maksetaan samoin perustein olipa sairas työtön tai äitiysvapaalla.
 Vajaakuntoisille räätälöity työ - eikä päivärahasta rankaisemista.
 Nuorten nopeat elämäntilanteiden muutokset aiheuttavat epäluottamusta sosiaaliturvaan.

Eläkkeet, ikääntyminen

”Jo päätyönsä tehneet motivoituneita lisäansioihin, omaan aikatauluun sovitettuihin tehtäviin ja monialaiseen osaamisen hyödyntämiseen”

Väestön ikääntymiseen on varauduttava.
 Vanhusten hoidon turvaaminen.
 Vanhusten tuet/eläkkeet nousuun.
 Mahdollisuus valita kuinka elää viimeiset vuodet, varallisuudesta riippumatta.
 Omaishoitajien asiat kuntoon.
 Uusi palkka- ja verotusmalli eläköityneiden osa-aikatyön lisäämiseksi.

Koulutus

”Nuorten koulutukseen myös käytännön ohjeita ja malleja; entinen kansalaistaito”

Pitää hyväksyä osaaminen myös ilman koulutusta –esim. näyttötutkinto.

Työttömyysturvalla opiskelu hyvä

Koulutus/sivistys edellä maailmalle

Miten autetaan nuoria miehiä?

Erytisopetuksen mahdollisuudet varmistettava.

Muutamia mainintoja seuraavista:

Kansalaispalkka; perustulo; työttömän peruspalkka ratkaisuna

Yrittäjän sosiaaliturva kuntoon

Digitalisaation vaikutus työmarkkinoihin huomioitava

Ympäristöuhkien vaikutus

